

Εκπαίδευση

1. Δημοτικό

Το πέρασμά μου ήταν σχετικά φυσιολογικό, με ξενοιασιά, παιχνίδι και καλή επίδοση στα μαθήματα. Καλές αναμνήσεις, αν και θολές πια. Θα έλεγα, μια νορμάλ περίοδος και μετά μπουρίνι. Η στρογγυλή θεά, βλέπετε...

2. Γυμνάσιο

Η πρώτη εμπειρία ήταν στο 8ο Γυμνάσιο, όπου υπήρξε εκτροπή και κυριάρχησε το ποδόσφαιρο στον ορίζοντά μου και βέβαια υπό την πίεση των γονιών μου όλα γίνονταν κρυφά. Γούστο πολύ είχε όταν ο πατέρας μου ήλθε ένα Σάββατο να μάθει την πρόδοό μου. Ανακάλυψε ότι δεν ήμουν στο σχολείο, αλλά, όπως τον πληροφόρησε συμμαθητής μου, στη Ριζούπολη, γιατί είχα προπόνηση με τον Απόλλωνα, διότι ήμουν παίκτης στην εφηβική ομάδα, όπως του είπαν με περηφάνια. Τον είδα να με περιμένει στα αποδυτήρια, είχα πετύχει και γκολ, βλοσυρός, αντί να πανηγυρίζει. Αμίλητος εκείνος, φοβισμένος εγώ, πήραμε ταξί για το σπίτι, όπου έπεσε το ξύλο της αρκούδας, διότι έτσι βάζει κανείς μυαλό. Ας είναι...

Η αντίδραση άμεση και η μετακίνηση στο καλό Γυμνάσιο, το Α' στην Πλάκα, η ελπίδα για συνετισμό, λόγω συνθηκών. Αμ δε που θα έπιανε σ' αυτό το υλικό. Κόντεψε να αλλάξει ρότα το σχολείο. Η διευθύντρια και φιλόλογος εξήγησε στον πατέρα μου ότι, αν και ήμουν καλός μαθητής, δεν θα με περνούσε και θα έχανα τη χρονιά, οπότε του πρότεινε να αλλάξω σχολείο. Έγινε σύσκεψη και η επιλογή ήταν η Ευαγγελική Σχολή Νέας Σμύρνης. Το σπίτι μου ήταν στην Πλατεία Αμερικής, οπότε καθημερινά ταξίδευα μιάμιση ώρα για να φτάσω, αλλά η ημέρα άρχιζε με ωραίο ξύπνημα· στην πλατεία της Ν. Σμύρνης δύο ομάδες από μαντραχαλάδες έφτιαχναν το κέφι των πολιτών, χορεύοντας δημοτικούς χορούς με απόλυτη επιτυχία.

Το θέμα πήρε έκταση, η Δόρα Στράτου έκανε παρέμβαση και η υπόθεση πήγε στο Υπουργικό Συμβούλιο· ελήφθη η απόφαση να μετακινηθεί το Γυμνάσιο, δίπλα από το γήπεδο του Πανιωνίου. Βλέπετε, η μοίρα το είχε να με κυνηγάνε απ' τη μία τα γήπεδα και από την άλλη ο πατέρας μου. Το ντέρμπι ήλθε ισόπαλο και στο τέλος θα καταλάβετε γιατί, αν βέβαια δεν χάσετε τις συνέχειες, γιατί ένα μυαλό έχουμε.

Περιέργως πώς, υπήρξε ανακωχή και ισορροπία και έτσι ελήφθη το πολυπόθητο απολυτήριο, με καλό βαθμό από έναν χαρισματικό γυμνασιάρχη, τον Ξηρέα, που με σημάδεψε, γιατί δήλωσα στους γύρω μου και στους γονείς μου ότι τη Γ' Λυκείου ήθελα να την ξανακάνω. Έπεσαν όλοι επάνω μου και προσπαθούσαν να βρουν τι έχω και μόνο ο συμμαθητής και φίλος μου, αλλά και ασθενής μου τώρα, ο Βασίλης Χαραλαμπίδης, μπόρεσε και βρήκε· αναλύοντας τον εαυτό του. Εγώ θα κάνω τα πάντα από ιατρικής πλευράς για να υπάρξει· μαντεύετε γιατί; Διότι «Ωω» (η κραυγή επικοινωνίας με τον Ξηρέα)· ρωτήστε τον Βασίλη, γιατί ο Ξηρέας έχει μετακομίσει και η επικοινωνία πρέπει να διατηρηθεί. Ίσως δε να εξηγηθούν και φαινόμενα από τους νόμους που ισχύουν στο υπερπέραν. Δεν το λέω έτσι, το νιώθω.

Ο Ξηρέας φορούσε ακουστικά βαρηκοΐας και επειδή το σχολείο ήταν στον άξονα των αεροπλάνων που περνώντας, με τον θόρυβο που έκαναν, έπιαναν τα Hertz των ακουστικών, ο γυμνασιάρχης νόμιζε ότι όλο αυτό ήταν από εμάς. Εμείς όταν έπεφτε η ειδοποίηση καθόμασταν σαν Παναγίες και ο Ξηρέας τρελαινόταν και έφευγε από την τάξη· απίστευτο.

Η άλλη πλευρά του νομίσματος ήταν όταν μεσημεριάτικα είχαμε μάθημα, εμείς στη χώνεψη, και εκείνος ρώταγε: «Να σας διαβάσω αυτό;». «Ναι, ναι», όλοι μαζί. Η πλάκα ήταν όταν ερχόταν η εποχή της εκδρομής και στο διάβασμα του κειμένου προέκυπτε τοπωνύμιο, π.χ. στη Σπάρτη κ.λπ., και όλοι εμείς εν χορώ: «Να πάμε, να πάμε»· και ρώταγε «πού να πάμε;». «Στη Σπάρτη». «Τι να κάνουμε;». «Εκδρομή». Αγρίευε στην αρχή, αλλά μετέπειτα του είχε

γίνει συνήθεια. «Παρακολουθήστε (μπλα-μπλα) στη Ρώμη...» σιωπή, εμείς στη χώνεψη... ησυχία, οπότε ο Ξηρέας: «Άντε λοιπόν, πέστε το “να πάμε” να προχωρήσω!». Και το γέλιο να σε ξυπνάει χαρούμενα. Στο σχολείο αντηχούσε το γέλιο μας και κάποιες «έξυπνες» ήθελαν να τον γελοιοποιήσουν και ήλθαν δύο και παρακολούθησαν τον γυμνασιάρχη, καθηγήτριες· ο Ξηρέας χλωμός και εμείς: «Τι ήταν αυτό;». Παναγιές, αμίλητοι, με ευλάβεια παρακολουθούσαμε την παράδοση. Οι καθηγήτριες κατάλαβαν και απεχώρησαν, ενώ ο Ξηρέας έβαλε τα κλάματα και όλοι εμείς χειροκροτούσαμε ΤΟΝ γυμνασιάρχη και ήμασταν ευτυχισμένοι. Λίγο πράγμα ήταν αυτό; Καταλάβατε τώρα γιατί ήθελα να ξανακάνω τη Γ' Λυκείου; Άδικο είχα;

3. Ιατρική

Τελικά η ιστορία απεδείχθη χρυσή, γιατί κερδίσαμε και οι δύο: και εγώ και ο εαυτός μου· με τη σειρά. Τι εννοώ. Στην αρχή με την Ιατρική. Πρώτο έτος με μαθήματα βασικών γνώσεων. Δεύτερο έτος· στο Λαϊκό, ο θείος μου ο Μαρουδής, καθηγητής γυναικολόγος, προσπάθησε να με εντάξει στην ομάδα, αλλά εγώ είχα ήδη αφιερωθεί στην Καρδιολογία λόγω του πατέρα μου που είχε περάσει έμφραγμα. Τελικά πέθανε από καρκίνο και έτσι θεώρησα ότι έπρεπε να μάθω καλά ανατομία για να πάρω βάσεις Ιατρικής. Επιμελής και πολύ καλός, κίνησα το ενδιαφέρον του καθηγητή κ. Κατρίση, ο οποίος με έκανε βοηθό. Έτσι εκπαίδευα συμφοιτητές μου στη δεύτερη σειρά, στο «πτώμα» και στην τρίτη. Έβγαλα μάλιστα βοηθημα που το αγόραζαν συμφοιτητές και επόμενοι· αποτέλεσμα ήταν να αγοράσω το πρώτο αυτοκίνητο Fiat 124 και έναν καρδιογράφο Saborn. Η ώρα είχε έλθει. Ένα πρωί πήγα στο ΝΕΕΣ στο γραφείο του Κωστέα. «Τι θέλετε;» με ρώτησε και είπα: «Θέλω να γίνω καρδιολόγος και την Καρδιολογία θέλω να τη μάθω κοντά σας»· με κοίταξε με το διαπεραστικό του βλέμμα και με ρώτησε σε ποιο έτος είμαι· απήντησα «στο τρίτο»· μου είπε ότι είναι νωρίς ακόμα.

«Διαφωνώ» είπα, «νομίζω ότι έχω αργήσει». «ΟΚ, δεν έχω αντίρρηση, έχεις μπλουζά;». «Όχι». «Κύριε Πατερομιχελάκη, μπλουζά στον συνάδελφο». Το κεφάλι μου έπιασε ταβάνι και τα πόδια μου έβγαλαν φτερά (χωρίς πούπουλα) και πέταγα προς τη γνώση ρουφώντας από τον Κωστέα τρόπο σκέψης, συνδυασμούς ευρημάτων και σύνθεση ιδεών που οδηγούσαν στη διάγνωση. Η λογική επικρατούσε.

Νομοτελειακά αυτή η διεργασία οδήγησε στη διάγνωση που έκανα στον Ντάρκο και στην αναγνώριση που έγινε στο *Cardiology* (*International Journal of Cardiovascular Medicine Surgery, Pathology and Pharmacology*) με τον χαρακτηρισμό «*novel insights from clinical experience*». Σφράγισε τη διαδρομή μιας ολόκληρης ζωής.

Αγροτικό

Ήλθε ο διορισμός μου στην καρδιολογική κλινική του νοσοκομείου «Άγιος Ανδρέας». Ευτυχής ο διευθυντής, γνώριμοι από την κλινική Κωστέα. Αισθανόμουν κυρίαρχος λόγω εμπειρίας, οπότε όλα καλά.

Σκληρή δουλειά, αλλά η γνώση σαφής. Έβαλα πέντε βηματοδότες, πολλές ανατάξεις σε αιφνίδιους θανάτους και αναστροφή, αναφορές στον Τύπο πολλακίς (όχι με η). Περιστατικά που θυμάμαι ήσαν ο διοικητής της δυνάμεως της στρατιωτικής των Πατρών, ο οποίος υπέστη οξύ έμφραγμα ενώ ο συνταγματάρχης καρδιολόγος είχε φύγει σκαστός και δεν υπήρχε καμία επικοινωνία. Τον διοικητή συνόδευε υπολοχαγός γιατρός παθολόγος τρέμοντας και μου είπε ότι έπρεπε ο ασθενής να ζει οπωσδήποτε μέχρι να εμφανιστεί, γιατί αν πέθαινε θα πήγαιναν όλοι Στρατοδικείο.

Ήταν απόγευμα Παρασκευής και ο αρχίατρος αναμενόταν τη Δευτέρα το πρωί. Έφτιαξα μονάδα στον θάλαμο και έκανα την εφημερία μου χωρίς ύπνο και με κέντρο αναφοράς τον θάλαμο όπου είχα τον διοικητή και νωρίς το βράδυ υπήρξε ανακοπή καρδιάς με επιτυχή αντιμετώπιση, ευτυχώς. Όμοιο συμβάν επανελήφθη κάμποσες φορές, με επιτυχείς ανατάξεις. Η εφημερία μου τελείωσε,

αλλά μου ζητήθηκε από τους συγγενείς να παραμείνω απίκο, όπως και έγινε. Εμφανίστηκε τρέμοντας τη Δευτέρα το πρωί, με φίλησε αγκαλιάζοντάς με λέγοντας «δεν ξέρεις τι θα πάθαινα αν πέθαινε ενόσω έλειπα, Πάνο μου». Σημείωση, ήταν γνώριμος από την κλινική Κωστέα, όπου πήρε ειδικότητα Καρδιολογίας. Ο ασθενής πήγε καλά, πήρε εξιτήριο και τον παρακολουθούσα για αρκετό καιρό πηγαίνοντας στο σπίτι του. Έμενε στην πλατεία Αγίου Θωμά του Γουδή, κοντά στο Λαϊκό.

Η ζωή μου στον χρόνο του «αγροτικού» είχε δυσκολίες, γιατί οι εφημερίες ήταν μέρα παρά μέρα, ενώ ταυτόχρονα δίδασκα στο Τεχνικό Λύκειο Πατρών και στα ΚΑΤΕΕ έτσι για ποικιλία, γεμίζοντας τις ελεύθερες ώρες μου. Ας είναι· θυμάμαι με νοσταλγία και ευγνωμοσύνη για την εμπειρία που έζησα, ευχαριστώντας όλους όσους με βοήθησαν, αλλά και όλους όσους προσπάθησαν να με εμποδίσουν, γιατί απλά με έμαθαν να αγωνίζομαι. Τους ευχαριστώ όλους.

Ο κυνηγός

Εκτός των άλλων, επειδή η μητέρα μου είχε τη δυνατότητα, ασχολήθηκε με πολλά, μεταξύ των οποίων ιππασία με άλογα κανονικά, προτού κυριαρχήσει η ράτσα των πράσινων, και με το κυνήγι· πρώτη γυναίκα κυνηγός στην Ελλάδα, εγώ από κοντά παρακαλώντας να γευθώ και να θεωρηθώ κυνηγός παίρνοντας το βάπτισμα όχι σε κολυμπήθρα, αλλά ως εξής: βήμα πρώτο, στα 16 μου δώρο από τον πατέρα μου ένα δίκαννο· ανείπωτη χαρά, στα ουράνια εγώ, περιμένα άγρυπνος το βάπτισμα του πυρός. Ήλθε η πολυπόθητη νύχτα, έπρεπε να είναι πανσέληνος, γιατί τότε ο λαγός έχει μεγάλη όρεξη. Κινήσαμε από το σούρουπο και πιάσαμε από μία λάκκα ο καθένας μας. Δέος κυριάρχησε και βήμα πρώτο η τοποθέτηση· ο Μήτσος εξήγησε ότι «θα καθίσεις έτσι, θα κρατάς το όπλο έτσι, θα είσαι ακίνητος τελείως και σε κάποια στιγμή θα φανεί ο λαγός από 'κει· τότε θα σηκώσεις το όπλο σιγά-σιγά, θα σημαδέψεις και μπαμ!